ХОЛОДНА КРАСА

Чи це можливо, щоб у низинній степовій, лісистій, помережаній озерами Альберті, з дикими незаселеними північними просторами — та була своя Швайцарія? Так, це правда. Чи були ви вже в албертійських Скалистих Горах? Ще ні? Конче мусите їх побачити. Це найвищі гори у всій Північній Америці, за ними вже починається гориста Брітійська Колюмбія, але найвищий хребет належить до Альберти. В долинах цвітуть квіти, а над ними нависають маєстатичні снігові гори. І важко туди дістатися? Зовсім ні. Сідайте тільки в автобус, що везе на захід із Едмонтону, доїдете до містечка Джеспер, а там ходять регулярні екскурсійні автобуси через Скалисті гори, до Бенфу.

Звичайно екскурсії ці починаються з Бенфу до Джесперу й назад, але в мене вийшло навпаки. Попрощавшись у едмонтонській автобусній станції з Паушами, я поїхала знову тією дорогою, що вже раз колись їхала до Пембінських нафтових родовищ, але не звернула з автостради, автобус ніс мене просто до Джесперу. Таки діждалася я осінніх жовтогарячих і мідяних красок, ними взялися вже всі дерева по дорозі. Не було в цей бік від Едмонтону вже ніяких осель, ані фарм, зустрілася тільки раз кафетерія, для нашого, перепочинку.

Кафетерія в дикому безлюдному жовто-мідяно-червоному лісі — це поетично! І раптом зриваєшся з цієї поетичности в задушливий шинок, повний п’яного галасу, важчого за сокиру диму, набитий заллятими алькоголем людьми,. Таке враження вдаряє, як відчиниш двері в цю "кафетерію". Втім, коршма в Канаді соромливо називається "лайнсензед". А коршма для жінок має ще й другу назву — "ледіс ескорт". Це, мабуть, означає, що як "ледіс" будуть дуже п’яні, то щоб було кому виводити попід руки. Але все ж таки, де це в цьому безлюдді набралося стільки народу? Ще один кадр із фільму про освоєння дикого: Заходу?

Але природа від того не стає менш урочистою й святковою. Вже в’їхали ми в Джеспер Національний Парк — покищо ліс та незначні нерівності. Тут трохи інше підсоння, ніж у Едмонтоні. Я покинула сухий континентальний клімат, а тут м'яка осіння погода, сині димки над горами і в затишному кубелечку — мале курортне містечко Джеспер, адміністративний центр заповідника. Готелі, сувенірні крамниці, залізнична станція, реклями заманливих екскурсій у недалекі, гірські околиці та фешенебельні ресторани. Без затрати часу й коштів можна оглянути тільки індіянський тотемний стовп, він стоїть у самому центрі містечка і зблизька видається вищим за всі ці гори навколо.

Це, здається, все, що залишилося тут від індіян і їх минулої слави, а слава була немала. Ці дивовижні звірі, насаджені один на одного, — це геральдика якогось старовинного індіянського аристократичного роду, зовсім подібна до геральдики європейських аристократичних родів, Хіба ж там бракувало звіринних гербів? Цей геральдичний стовп, з його оранжовими та зеленими барвами, додає Джесперові екзотики, якої так бракує містам і паркам цього континенту. Мені так він сподобався, що я навіть купила в сувенірній крамниці парочку сільничок, вироблених, як тотемні стовпи.

Сховавши свої тотемні стовпи у валізку, здаю її в багажник, а сама сідаю в автобус, що мав скляний верх і оце буде показувати різні краєвиди протягом 185 миль автостради в серці Кенедієн Ракі Мавнтенс.

В автобусі урочиста, мовчазна туристична публіка має, мабуть, той самий настрій споглядального сподівання, що й я. Автобус бере все вище й вище, не відходячи від ріки Атабаски. Він так зиґзаґує, що показує то справа, то зліва все дикіші, все неприступніші гори, все лагідніші й зеленіші долини. Справді, не хочеться говорити, хоч би й було з ким, панорама щохвилини змінюється, — неприступні скелі над лісистими зеленими схилами, водоспади, килимово-притульні долини, знов дико-фантастичні обриси неприступно голих скель, чистопрозорі озера, швидка гірська ріка… А ми все беремося вгору, автобус важко відсапується і ми, мабуть, уже в самому серці цього гірського хребта.

Тут шофер каже, що ми на висоті сімох тисяч футів і що дорога вже не буде дертися втору, будемо тільки спускатися. А де ж снігові гори?

Нема снігових гір, це просто якесь засніжене поле. Шофер підвіз, спинився й усіх нас висадив. Він привіз нас у льодовикову епоху.

Льодовик Колюмбія Айсфілд видається тільки засніженим полем тому, що він сам — льодова гора, а ми, туристи, можемо, якщо хочемо, прогулятися по ньому у опеціяльному авті на гусеничних совгах, що зветься "сновмобіл". У підніжжі льодовика стоїть хатка, де продають квитки на "сновмобіл" та вивішено оголошення-, що приватними автами можна їхати на льодовик тільки на власну відповідальність. І ось ми вже у "сновмобілі", він дереться майже сторч на льодовик, — а здалеку здавалося, що то рівне поле.

Священне тремтіння в душі, — справжній льодовик, такий самий, як той, що колись вкривав Україну! Зелені озера на ньому, крижані лійки, щілини, розколини, — а ми їдемо. Проїхали пару миль, а вже вище й дорога не протерта, навіть ці сміливі авта не наважуються забиратися туди. Ми вийшли із авта, ходили по зеленкавому льоду, зазирали в озера з такою чистою водою, що в ній .відбивався другий світ. Хоч це й льодовик, але чомусь не холодно. Високі стрімкі снігові гори понависали над льодовиком і знов навівають враження, що ми на звичайному сніговому полі.

Назад було ще страшніше їхати, ніж сюди. "Сновмобіл" наш впірнав у озера й мав страшенно велику охоту провалитися в підземелля, чи вірніше в підльоддя. Як ми видиралися сюди, то не здавалося, що так стрімко, а, тепер от-от не звалимося сторч головою з прикрої гори. Але, дав Бог, з’їхали і тепер дивимося на інші "сновмобілі", що деруться на ту гемонську льодову гору. Звідси "сновмобілі", що містять у собі по 12 осіб, видаються чорними мушками на тому крижаному білому полі. Тут унизу льодовик кінчається почорнілими язиками. Можна було б думати, що це вже земля, але де відколено, там видно синьо-зелений лід, десь у глибоку прірву внизу заритий.

Оцей Колюмбія Айсфілд дає початок трьом великим рікам Канади: Атабаска (що то на північ Алберти йде), Саскачєван (що то пливе через Едмонтон і пішла десь на схід), Колюмбія (що пішла на захід у Брітійську Колюмбію). І там, де ми прогулювалися, то був тільки початок льодовика, властиво Атабаска-льодовик, він ширяться десь далеко вгору і там за просмиком межи маєстатичними горами з’єднується із своїм батьком, Колюмбія Айсфілд. До того вищого доступу нема, але нам і цього було досить.

Я думаю, мамути дуже добре почувалися серед таких льодовиків. Зовсім не холодно, повітря пахне, а якби ще можна було десь поблизу вскубнути якоїсь трави, чи всмикнути гілку, то чого ще треба щасливому мамутові? Інша річ — люди, та ще й туристи. Вони зараз біжать до хати, щоб хлепнути гарячої кави та погрітися біля вогню.

Он там уже видно якусь нещасну халупину, наче точку здаля, на тлі височенних гір. Хвалити Бога, наш автобус уже приїхав за нами і везе до неї. А як привіз, то халупчина перетворилася на розкішний величезний готель, що зветься Колюмбія Айсфілд Шалет. І хоч у лоббі є камін, складений із нанесеного льодовиком каміння, але він лише для декорації. Приємне тепло в цьому столично устаткованому палаці розливається від кальориферів. Вікна його дивляться .знову ж на Колюмбія Айсфілд. Який же звідси маленький той льодовик, що по ньому ми із страхом їхали під тими суворими горами! А все людське ще менше. Але яке затишне, яка розкіш навколо!

Я думала, що ми вже більше не побачимо снігових гір, як проминули Колюмбія Айсфілд. А їх у дальшій дорозі було ще більше, були вони ще вищі, різноманітніші. Снігові гори височаться, лізуть одна повище другої, стримлять до неба неприступно. Рослинність повзе-повзе до шпилів — і не може дістатися, зривається з висоти, хоч і дуже високо над досягом людської ноги.

Правда, наш автобус знизився й їде здебільшого поміж зеленими сосновими лісами. Вони то ховають, то відкривають верхушки снігових

скель, а часом в низинах — швидкі ріки та озера. Зелений колір смерек часом чергується з жовтим кольором листвяних лісів. А гори щораз більші, вони стовбурчаться і громадяться, кожної хвилини показуються інакше.

Як сліпучо виглядали б вони, коли б було сонце. Та день серпанково-сивий, сонце то прогляне, то сховається. Ми вже давно переїхали межу між Джеспер Національним Парком та Бенф Національним Парком, виразну не тільки приявністю стовпа із написом, але й кольористішою природою, більшою гамою барв: відразу почали миготіти смарагдові плюшеві килими долин, вишиті темнозеленими конусами смеречок та багрянцем кущів. Але якби сонце.. . Небо вже геть зовсім посивіло і набралося тужавости олова. Все ж таки ми спиняємось тут і там, з волі шофера, щоб побачити якесь диво та відчути, що вже, гай-гай, осінь, в горах холодно, мрійливо-сумно. Ось і ще раз спинилися, п’ятнадцять хвилин можемо щось розглядати.

Це справді несподіванка! Я думала, якийсь водоспад абощо, а там унизу лежить яснозелене озеро. Якби це був сонячний день, то можна б подумати, що вода відбиває блакить неба й тому озеро має такий чарівний не то зелений, не то густоблакитний колір. Ні, небо сиве. Це не синява неба, переломлена: в снігових відсвітах гір, це власний колір. Небо все в осінніх хмарах, збирається на мжичку, — а озеро ж таке синьозелене, таке спокійно-радісне мріє десь унизу!

Всі в автобусі заінтриговані. Незвичний гомін розмов з цього приводу. Шофер, який приготував цю несподіванку, признається, що цей власний колір озера походить від морени, зеленої глини. Наш шофер час-від-часу виявляє академічні знання й читає маленькі лекції.

А тепер ми вже наближаємося до божественного Лейк Луїс, що про нього я стільки наслухалася ще в Едмонтоні. Така прогулянка через Скелисті Гори для едмонтонців дуже доступна річ. Всього тільки три вільних дні, сіли в авто — і за кілька годин уже в своїй албертійській Швайцарії. І є поміж Джеспером та Бенфом так багато спокусливих

екскурсій до шпилів, радієвих і гарячоджерельних купелів, смеральдових озер, льодовиків і вічноснігових гір... Не миніть тільки Лейк Луїс, там можна годинами дивитися й не змигнути оком, на ту красу можна молитися.

Але щодалі пробивається наш автобус через ці снігові ґлечери, несамовито винесені до небес гори, то більше заволікається все дощем-мжичкою. Шофер вже навіть пустив прочищувача дощової сльози на вікно. Оце така невдача! Дощ, туман, ніяких гір уже нема, а як заїхали ми під готель Лейк Луїс Шалет, що збудований вікнами-очима на це озеро, то лляв уже таки справжній дощ. Щоб так далеко заїхати й не побачити найголовнішого?

Нічого не лишилося, як заночувати. В цьому Лейк Луїс є так: ліс і гори, два готелі, станція екскурсійних автобусів, подарункова крамниця. Ніякого приватного житла нема, не видно було ніде й у дорозі. Ніяких людей тут нема, крім туристів і готелевої обслуги. Скрізь першорядні готелі: ждуть гостей, щоб пестити їх запобіжливою увагою, ласкавою ввічливістю, розкішним доглядом. Обслуга ця до всіх послуг готова — на ту кількість оплати, на яку спроможні ви. Та й туристи тут тільки з вікон авт, автобусів і готелів визираючі. Піших туристів з їх гомоном, співами, голосним сміхом не водиться. Отож і мені довелось віддати себе під опіку першорядного готелю Лодж Дір — на таку кількість оплати, на яку я спроможна.

Холодна краса!

Заночувавши, із страхом поглядаю на небо. Увечорі — ні одної зірочки! Удосвіта — де ж це поділилися ті гори, що були ще вчора? Туман — за кілька кроків. Учора ще ніби видно було частину того омріяного озера, а сьогодні — тільки трохи води при березі. Що ж робити? Поїхати й не побачити? Чи може взяти одну з цих приманливих екскурсій на чотири години? До Морен Лейк, чи до Тен Пікс, чи може до Емеральд Лейк? А що ж я там побачу в такому тумані? Людина

розгублена. Щастя ще, що автобус проходить тут чотири рази на день. Я наставилася чекати.

Сіла біля озера на ослоні, дивилася на туман перед собою. Дивилася, як він потроху підходив догори, все більшу площу зеленого озера відкриваючи, та й показав ненароком неясні береги протилежного боку озера. Все інше покрито туманом, хто його знає, чи там що є, може й нічого нема? У всякім разі, озеро не безконечне. Ось угорі прорвалось пасмо туману, показало неясні обриси лісу, але нижче туман все одно висить. Ніяких гір, звичайно, тут нема.

Але десь існує сонце. Воно підбирається все вище й вище та все намагається знайти шпару, щоб прорватися крізь тумани:. Он на тім боці воно блиснуло й відкрило, що там є гора, вкрита лісом. Вище вже нічого нема. Та незадовго і ця гора зникла. Спасибі тобі, клаптику блакитного неба., як сказав би Володимир Купченко, що ти подаєш якусь надію! Ще сонце переможе. Сиджу і жду.

І раптом!… Міраж, чи що? Неначе біла гора примерещилася високо в небі, висить у тумані, в повітрі? Ні, це тільки примерещилося, нічого там нема, Ось і ще раз — але вже насправді — дуже високо вгорі, понад оці ліси, що обступили озеро, у небі незв’язано з .землею висить і сяє до сонця снігова гора.

Далі все пішло дуже швидко. Хмари панічно утікали з неба, туман слиз, наче й не було його ніколи. За півгодини жадної хмарини не було, саме синє небо сміялося, а в зеленому озері відбивалася та божественна панорама білих шпилів, льодовиків, безконечно далеких снігових гір. Справді, можна годинами, дивитися й боятися змигнути оком.

Але дивна людська природа. Поки цієї панорами не було, я молилася, щоб показалася. Як ця вічна краса утвердилася — присутність за спиною палацу почала мені заважати. Такої краси продавати не можна! Мені ж відмірено таку маленьку дозу часу, яка є до приходу

автобусу. Я не маю безконечних годин, а як так, то не хочу й хвилин. Я встала й пішла вздовж озера. Написи кличуть до різних гір та долин, але... авто потрібне.

Після Лейк-Луїсної апотеози Скалисті Гори почати вже знижуватися в напрямку до Бенфу. Снігові вершини почали минатися, долини ширшати, парки і в них мотелі та ресторанчики частішали. А по дорозі навіть різні людьми виплекані атракції почали траплятися. На самісінькій автостраді виросло дерево, крізь середину якого проїхав наш автобус. Вгорі це одне дерево, але внизу два стовбурі розділюються у вигляді арки, настільки широкої, що авта й автобуси їдуть просто через дерево, Я сильно підозрюю, що це хтось для штуки, як не для бізнесу, таке дерево виплекав посеред дороги. Цікаво, що вони там навидумують у тій новій автостраді, яка саме тепер будується від Бенфу до Джесперу? Я змінила три автобуси і в кожному шофер не забував звернути увагу туристів на це розмашне будівництво, із знесеними великими площами лісу та грунту, підірваними скелями, деріками й бульдозерами. Кожна миля цієї дороги коштує один мільйон долярів, — гордо підкреслювали. От воно те "десь", що про нього туманно згадував землемір Дмитро Петрів, лаючи дороги "раф" у Пембінських лісах!

Та атракції стають дедалі дрібніші, минулися ґлечери й снігові вершини, десь подалися в бік Брітійської Колюмбії. Наш лектор-шофер принизився до того, що почав показувати нам боброві міста у озері біля Бенфу.

А вже уславлений Бенф, що в ньому так люблять відпочивати заможні едмонтонці й келґарійці, то й зовсім банальним містечком видався мені, всього-на-всього зборищем подарункових крамниць та готелів. Славетний Бенф тим, що в ньому є радієве гаряче озеро, де можна літом і зимою купатися, оглядаючи з кип’ячої купелі заблукану сюди снігову вершину. Є в Бенфі і різні свої екскурсії на шпилі та гірські краєвиди, але після сотень снігових олімпів між Лейк Луїсом та Колюмбія Айсфілдом Бенф видається лише модним курортом, де так зручно, так приємно розпилювати одолярену нафту.

А може то треба було починати дорогу до Скалистих Гір із Бенфу? Спочатку скупатися в кип’ячій радієвій купелі, а потім уже походити по зеленкавому льодовику?

Може. А ще краще було б узяти наплечника й пішки пройти цю екскурсію, на сором молодим албертійцям, що не прикладуть ума, як вигартувати себе до життьової боротьби.